

DÉLMAGYARORSZÁG

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

79. évfolyam, 130. szám
1989. június 5., hétfő

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
SZEGEDI LAPJA

Havi előfizetési díj: 101 forint
Ara: 4,30 forint

Zelei Miklós

Ha lejövünk az úrból

Rendkívüli az esemény odafenn, rendkívüli dolgok kell hogy kísérjék idelent. Akkor még Lakatos Ernő vezette a Magyar Távirati Irodát. Ő volt arra hivatott, hogy gondoskodjék a rendkívüli földi kísérő jelenségekről, amíg Farkas Bertalan úrhajózik. Emlékszünk, ugye? A pangás korszakának utolsó éveiben volt ez, amikor mint halála előtt némely rákbeteg, megpezdült a magyar közélet.

Útnak indult hát későbbi szerzőtársam, nevezzük egyszerűen Ferinek, akkor az MTI munkatársa, hogy megtalálja a sztorit, ami a fő történetet, a magyar úrhajózás meséjét méltóképpen kiegészíti. És megtalálta Kanalas Lajoskát. A kis Kanalas akkor született, amikor Farkas Berci kifényképezett az úrhajó ablakán. „Anyja neve Kanalas Erzsébet?” — húzta fel a szemöldökét Lakatos elvtárs és árnyékosabb tolt a pezsgőspoharat. „Ez lányanya! És cigány! Ezt nem!” És visszaadta a kéziratot. Mert a mi életünk ki van glancolva. Abban kizárólag ideális házasságok vannak. Akik gyereket szülnek, azok mind kiegyensúlyozott, példás és gusztyusos feleségek. És semmi sem sötét a mi életünkben. A bór sem.

Az előítéletekről, a zsidókról és a cigányokról tartott szombatot vitát a Nyilvánosság Klub a Marx Károly Közgazdasági Egyetemen. Gyűrtük a régít.

Valahol ott vettük fel a vita fonálát, ahol a fordulat éve táján elszakították. Már amiatt is, mert 1948 után az ország népe kisebbségbe került mindenestül, hiszen működésbe lendült a fasiszta kommunizmus megőrző gépezete.

Munkás-paraszt szövetségben éltünk akkor. Csak-hogy ki volt a munkás? Ha netán a munkásarisztokráciához tartozott, jobban tette, ha önként bevonult a börtönbe. Ha hitt Istenben, akkor megbízhatatlan munkásnak számított. De akkor is másodosztályú embernek tekintették, ha korábban szociáldemokratáknak segített a vörös segély. Ha pedig hazai, illegális kommunista létben próbálta meg kibővíteni, hogy hatalomra jusson végre? Rákosiék Moszkvából megérkezett négyesfogata az első között fogatta le.

Na és a paraszt? Ha gazdag, akkor kulák. Ha középső, akkor ingadozó. Ha szegény, az jó, viszont a szegényparaszt az fejletlen. És nem maradt ember stigma nélkül e keskeny házban.

De ha Lakatos Ernőt követjük, aki most nagykövet Berlinben, akkor a berlini fal tövében ne mulasszuk el fölteni a kérdést, hogy mi, a szocialistának nevezett tábor gazdaságilag és társadalmilag elzúllott országainak lakói nem vagyunk-e kisebbségben Európában?

Jobb helyekre (például Franciaországba) be se engednek minket, csak ha a határon igazoljuk, hogy előre kifizettük az ágybérletet és tényleg lesz mit ennünk. Nem fogunk arra kényszerülni, hogy hirtelen felindulásból betörjünk egy saját ruházba. De a táborból nagy többségünk el sem juthat abba az irigylésre méltó helyzetbe, hogy a francia határon megalázzák. Ez állampolgárságánál fogva nem eshet meg vele. Ugyanis nem kap útlevelet.

Akik kapnak, például mi, azoknak pedig nincs igazi pénzük. Amiók van, amit a munkájukkal keresnek, a zsetont csak a barakkban váltják be, egyre kisebb darab kenyerre. Seholl másutt a világon nem fogadják el.

Ez a kisebbségben élő szomorú többség, a szocialista táborlakók oszlanak fel különféle kisebbségekre, többek között a magyarokra, akikből további kisebbségek válnak ki. Közülük kettővel, a zsidókkal és a cigányokkal foglalkozott a szombati tanácskozás. Sok évvel ezelőtt Kolozsvárt egy székely magyar poéta beszélt hajnali pálinkák mellett arról, hogy mi, magyarok vagyunk Európa új zsidói. A lakótelepi szomszédságunkban álló közért pénztárában pedig arról beszéltek nekem, ráadásul józanon, hogy az erdélyi menekültek az új cigányok.

A cigányság ázsiai hagyományok szerint élő nép, mondta az egyik előadó. Nem szabad európai szemüveggel nézni. Hát igen. Csakhogy nekünk európai szemüvegünk van. Az is törött. Ettől még lehetne több a türelmünk. Több az ismeretünk. Szombaton napközben a Közgázón a magyar cigányság lélekszáma 300 ezerre, félmillióra taksálták. Estefelé bement a rádió, hogy az MCP ezentúl nem Molnár C. Pált fog jeleníteni, hanem a Magyar Cigányok Pártját. Az MCP ugyancsak ezen a szombaton alakult meg, a mintegy 700 ezer magyar cigány akarja képviselni. Helyet kér a Parlamentben is. Örülök neki. Örömmel osztom meg a felelősséget cigányügyekben is a cigány értelmiséggel, ha ők szervezik, legalább nem mondhatják majd, hogy én rontottam el.

Lehet, hogy lesznek eredmények. Több lesz a munkahely Szabolcsban. A szegény és gazdag bűnözők között csökken a cigányok aránya. És ha nem lesz annyi kiváltó ok, a magyarokból majd fognak az előítéletek... Mindez azonban mit sem fog változtatni azon, hogy az emberiség összessége van kisebbségben. Ha itt az írásom vége felé megint felmegyünk az úrbé, s alátétként, csak azt látjuk, hogy az összes kulcsfontosságú döntés az emberiség fejét fölött születik. Néhány nagy ember, néhány nagy kormány fazekában a volánság által fel nem emelhető fedők alatt készül a világ.

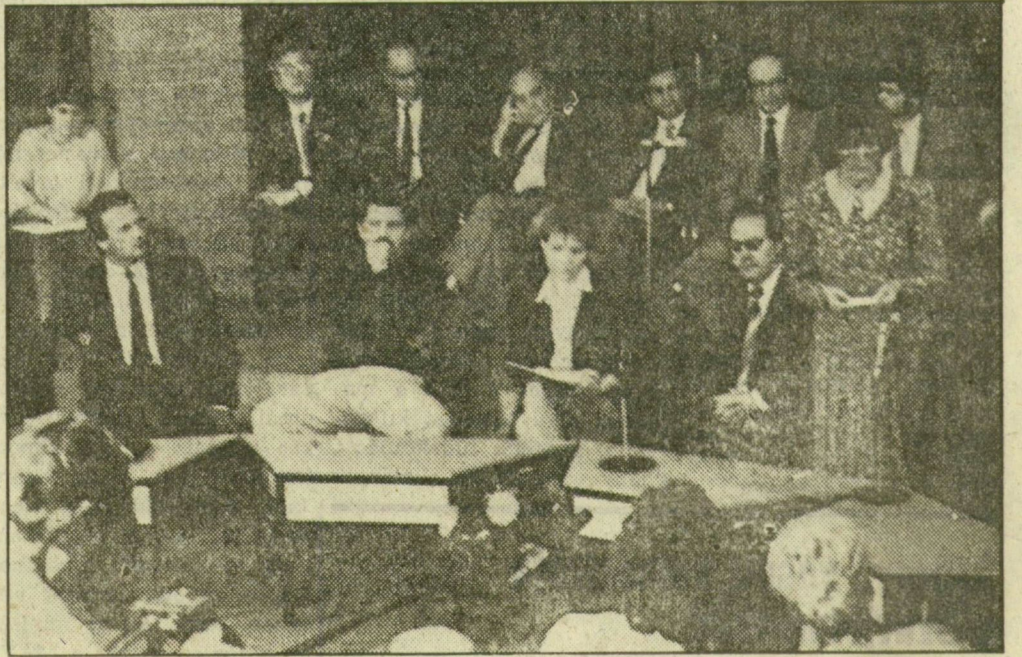
Persze mindenütt élnek olyanok, akiknek rosszabb a többinél, illetve akiknek még a többinél is rosszabb. A mi reményünk, hogy ezen változtathatunk.

Reménykednek és fiatalítanak

Válságfórum vasárnap

Elterjedt a szóbeszéd az újságírók körében, ahogy megérkeztek a miniszterek, jelkép erejű fogadtatásban részesülnek: néhány percig váratták őket a Deák Ferenc Gimnázium kapujában. A zárt ajtók csak azoknak nyílnak meg, azok juthatnak be az aulába, akik arra érdemesek. Nos, a kapu nyitva maradt — Csehák Judit egészségügyi, Derzsi András közlekedési, építési és hírközlési miniszter, Králikné Cser Erzsébet elnökhelyettes (ÁISH) és Halmos Csaba államtitkár (ÁBMH) előtt tegnap, vasárnap délután fél 4-kor. Mindannyian sietősen lépdelték fölfelé, tán a szemerkélő eső elől, vagy mert érzik, sok a dolguk... Glatz Ferenc művelődési minisztert is nagyon várták, el is ígérkezett, ám az a tárca, legalábbis vezetője, vasárnap sem ér rá vidéki közönségtalálkozóra. Majd június második felében.

A gimnázium aulájában az ifjúságért, jövőnkért címmel tartottak vitát. Szer-

vezője Rózsa Edit országgyűlési képviselőnk, a Parlament fiatalpárti lobbyjának egyik alapítója. (Ha emlékeznek: a tavaszi ülés-szakon, amikor a 18 éve hozott ifjúsági törvény végrehajtásának tapasztalatairól tárgyaltak, elég kritikusan szólt, lapunkban pedig arról nyilatkozott: a lobby támogatókat keres, hogy a

kormányprogramban méltó helyet kapjon hazánk ifjúsága.) A házigazda Kovács László, az iskola igazgatója volt.

A vendégek 5-5 percet kaptak, szóljanak a mai — válságtól sújtott — fiatal-ságra, kapcsolatos elképzeléseikről. Csehák: a szociálpolitikai intézkedések eredményességéhez pénz kell szerezni, hogy a 10, illetve 5-6 évre, valamint a mostani időkre tervezett lépéseket megvalósíthassuk. Derzsi: három alapkérdés van. Első a lakás. A tárca az építkezések feltételeinek megteremtéséért felel. E témában június végén társadalmi vitát szerveznek! Második: foglalkoztatás. Harmadik: oktatás. A távközlési ágazat fejlesztéséhez szükséges szakembergárda hiányzik — pótlását tervezik. Halmos reményeiről szólt. A bérében örökre elfelejtjük az egalizálást... a bér legyen társadalmi-gazdasági kategória és a megélhetés alapvető forrása Magyarországon. A foglalkoztatáspolitikai, remélt, céljában nem változik. Legyen, lesz mindenkinek munkája Magyarországon. A kormány szerepének kell alapvetően átalakulnia e kérdésben. A munkaerőpiac legyen valóban piac, és ne csak nevében az. Elengedhetetlen az új munkahelyek kialakításának, a vállalkozókedv fölélesztésének, a szükséges átképzéseknek ösztönzése. Végül pedig, szerinte, a munka törvénykönyvét, az egész szabályozást, úgy kellene megváltoztatni, hogy bürokratizmus, mustól mentesen, zöld utat adjon a teljesítményeknek. Králikné jóval túllépte az 5 percet, mondandójából a leglényegesebb talán: 1989 augusztusában megszűnik az Állami Ifjúsági és Sporthivatal.

Kovács László ösztökélésére a vendégek újból nyi-

latkoztak, jelen gazdasági, társadalmi helyzetünkben milyen feltételt látják a pénzügyi biztonságunk garanciáinak, az infrastruktúra fejlesztésének és az oktatás finanszírozásának. Mindezekről a kérdésekről oly sokat hallani manapság, hogy talán a válaszok ismertetésétől praktikus eltekinteni, s inkább azokra a fölvetésekre emlékeztetni, amelyeket a teremben ülőktől hallottunk. Tóth István felesége rákos. (A Celladam-üggyel kapcsolatos, Szegeden elhangzott információkkal keretes írásunk foglalkozik.) Kérdezhetnék, ez a probléma hogy került az ifjúság asztalára. Tóth István figyelmeztetett: e tragikus betegség mindannyian esélyesek lehetünk... Megéhezősén furcsán reagált a szép számú közönség Szórádi Istvánnak, a Szolidaritás Szakszervezet helyi képviselőjének felszólalására. Írásba foglalt pontjait nem volt módja fölolvasni, csak az első kettőt, miszerint vonják ki teljesen és véglegesen a Magyarországon állomásozó szovjet alakulatokat, s a folszabadult lakásokat adják a rászorultaknak, az egyéb létesítményeket pedig vállalkozók kapják meg; aztán hogy lépünk ki a Varsoi Szerződésből, mert így lakásépítésre fordítható pénz spórolhatnánk meg. Aztán a közönség kitapsolta. „Bárhová fordulok, nincs aki segítsen” — mondta egy nagymama, aki 25 négyzetméteren él két, tehetséges unokájával. Pincében tárolt ruhák közt keresgélnek a tankönyveket, vajon ilyen körülmények között kell-e élniük ebben a városban egy reményteljes jövő előtt álló gyerekeknek. (hogy a nagymamáról ne is beszéljünk?)

Két fiát nevelő apa érzéletes példákat hozott föl nevelési módszereinek hi-

(Folytatás a 2. oldalon.)

Az ígéret

Nem kérdezett, hanem drámai élethelyzetet vázolt a fórum első hozzászólója, Tóth István. Életem kért, a feleségemnek, és annak a 300 szegedi rákos betegnek, akik egyik napról a másikra maradtak a számukra életet jelentő Celladam injekció nélkül. Nem a minisztertől, nem a hivataltól, hanem az orvosától kért és várt segítséget.

Az egymásnak ellentmondó nyilatkozatokból építkező, és immáron botránnyá érlelt Celladam-ügy második menetét a szociális és egészségügyi miniszter, Csehák Judit a következő adalékkal toldotta meg. Jóllehet, a betegek — mi több, már az egész magyar társadalom — a Szociális és Egészségügyi Minisztériumot, az Országos Gyógyászati Intézetet szapulja a Celladam-injekció forgalmazásának váratlan megszüntetéséért, Kovács Ádám nem vétlen a napokban kialakult pártikban. A Celladam feltalálója ugyanis december 15-ig mindössze 100, ez év április végéig 2500 beteg-nyilvántartási dokumentumot adott át. Az eredeti megállapodás szerint viszont a Biofarm csak annyi beteg elátását vállalhatja a későbbiekben, amennyi betegről dokumentumot számukra biztosítanak, hiszen a Celladamot még klinikai kipróbálásra kell bocsátani. Ez viszont a betegek korábbi — tehát Kovács Ádám kezelésének idejéből — származó dokumentumok, zárójelentések bir-

tokában lehetséges. A kóasz tökéletes, az indulatok — érthetően — parttalanok. A tegnapi fórumon kisebbfajta tüntetést rendeztek a Celladammal kezelt szegedi betegek. Ázzal az elhatározással jöttek el, hogy addig nem távoznak, amíg a miniszter asszonnyal érdemben az ügyükről nem beszélhetnek. Csehák Juditot — a fórumot követően — körbevették, és újra elisméltették a Celladam körüli legújabb történeteket, miközben saját sorsukat, tragédiájukat tárták a miniszter elé. A szívet-torkot szorító „tárgyalást” lezárandó, a miniszter asszony arra kérte a szegedieket, kezelő doktornőt, küldje el az Országos Gyógyászati Intézetbe minden, általa eddig Celladammal kezelt betegének dokumentumát. Csehák Judit ígéretet tett arra, személyesen fog közbenjárni annak érdekében, hogy a 300, eddig Celladamot kapott szegedi beteg továbbra is hozzájuthasson az injekcióhoz.

Ez mindenképpen megnyugtató ígéret a szegedieknek. De, hogy mi lesz a többi — a listáról lemaradt — magyar da-ganatos beteggel?

A Celladam-botrányhoz, ami immáron vérré meg, csak annyit fűzhetünk: pillanatnyilag átláthatatlan ütközések zajlanak valahol, a kulisszák mögött. Mindez nem lenne oly tragikus, ha nem beteg emberek ezrei sínylenék meg ezt a játszmát.

Kalocsai Katalin

DM-EXKLÚZÍV

„Ha önkormányzati rendszer működne, akkor egy-egy faluközösség el tudná dönteni, mit csináljon a földdel” — mondja Varga Csaba a Magyar Néppárt ideológusa lapunk munkatársának, Pacsika Emiliának adott interjújában. Valószínűleg az író, szociográfus több kijelentése ingerel másokat vitára. A beszélgetést mai lapunk 3. oldalán közöljük.